

Εισαγωγή στην Κοινωνική Πολιτική

Κωδικός Μαθήματος: 510071

Διδάσκων: Κώστας Δημουλάς

Τι είναι η κοινωνική πολιτική;

A

- Η κοινωνική πολιτική είναι:
  - Ένα σύνολο μορφών και μεθόδων κοινωνικής δράσης και παρέμβασης
  - Αντικείμενο επιστημονικής μελέτης και ανάλυσης

• B

- Είναι πολιτική δηλαδή
  - αναφέρεται στις σχέσεις δύναμης και εξουσίας τις οποίες προσπαθεί να επηρεάσει
  - Και επιδιώκει τον επηρεασμό των οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων και δομών
- Είναι κοινωνική δηλαδή
  - Ασχολείται με κοινωνικά και όχι ατομικά ζητήματα και συλλογικά προβλήματα όπως είναι η φτώχεια, η κοινωνική ανισότητα, η αποστέρηση, η κοινωνική ένταξη, τα κοινωνικά δικαιώματα και η ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών.

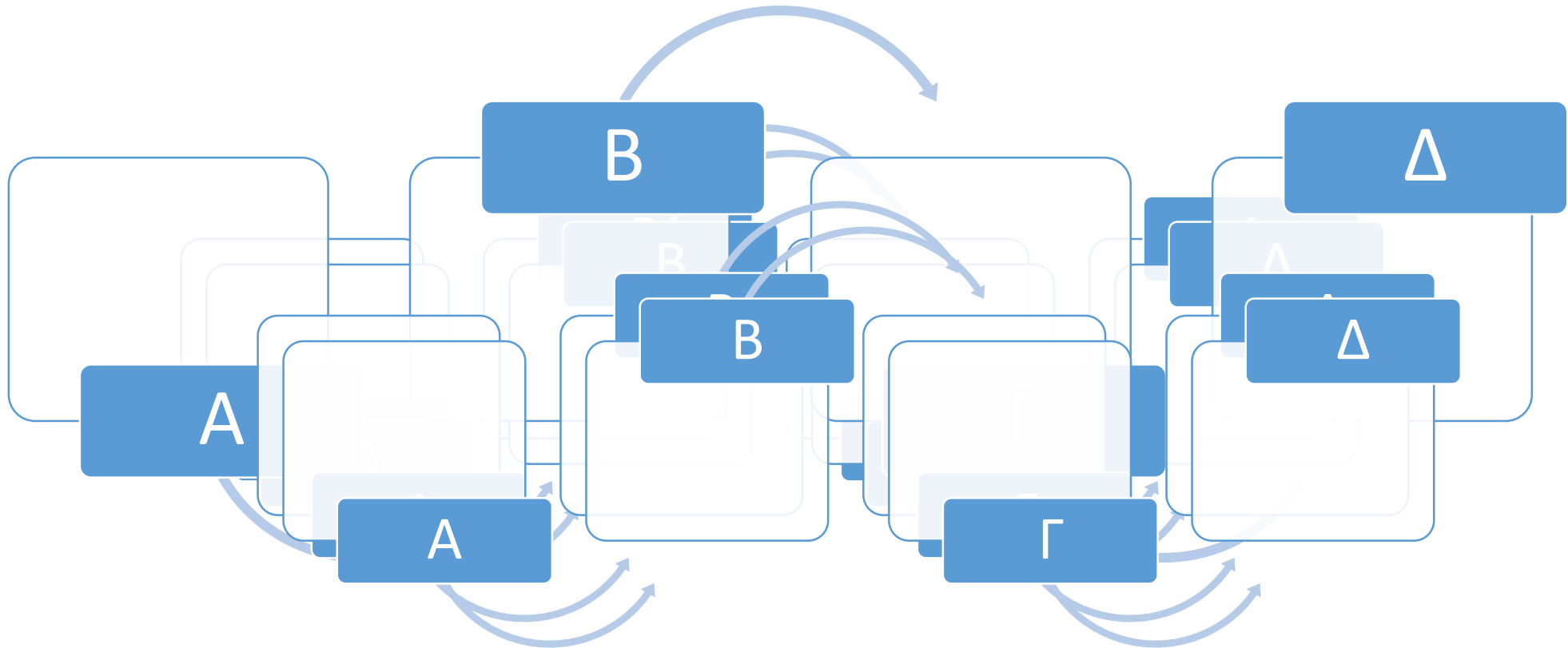
Είναι επιστήμη ή επιστημονικό πεδίο η κοινωνική πολιτική;

- Σύμφωνα με ορισμένους κοινωνικούς επιστήμονες, η κοινωνική πολιτική είναι ένα διεπιστημονικό πεδίο και όχι ειδική επιστήμη. Σ' αυτό αναφέρονται και το προσεγγίζουν με τη δική τους θεωρία και οπτική,
  - η κοινωνιολογία,
  - η πολιτική επιστήμη,
  - η οικονομική επιστήμη,
  - η νομική επιστήμη
  - ψυχολογία κ.ά
- Σύμφωνα με τον Paul Spicker, η κοινωνική πολιτική είναι ειδικός επιστημονικός κλάδος διότι:
  - Διαθέτει το δικό της αντικείμενο μελέτης (ευζωία, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια, κοινωνική συνοχή)
  - Χρησιμοποιεί τις δικές της έννοιες για την ανάλυση και μελέτη του αντικειμένου της (κοινωνική ισότητα/ανισότητα, φτώχεια/αποστέρηση, κοινωνικές ανάγκες, κοινωνικά δικαιώματα, κοινωνική φροντίδα κ.ά)
  - Διαθέτει τη δική της θεωρία δηλαδή ένα σύνολο εννοιών με το οποίο αντιλαμβάνεται και ερμηνεύει το αντικείμενο στο οποίο αναφέρεται.

Ένα παράδειγμα ομοιοτήτων και διαφορών τις κοινωνικής πολιτικής από άλλες παρεμφερείς επιστήμες (P. Spicker, Social Policy, Policy Press, p.10)

	Σχέσεις	Διαδικασίες	Πεδίο προβληματισμού	Θεσμοί
Κοινωνιολογία				
Κοινό ενδιαφέρον	Φύλο	Κοινωνικοποίηση	Κοινωνική απόκλιση	οικογένεια
Διαφορετικό ενδιαφέρον	Προσωπικές αντιπαραθέσεις	Δομές και φορείς	Στρατιωτική ισχύς	Θρησκευτικές πεποιθήσεις
Οικονομική Επιστήμη				
Κοινό ενδιαφέρον	Αγορά Εργασίας	Κρίση	Οικονομική ανισότητα	Δημόσιες δαπάνες
Διαφορετικό ενδιαφέρον	Αγορά Χρήματος	εμπόριο	επιχείρηση	Πιστωτικό σύστημα
Πολιτική Επιστήμη				
Κοινό ενδιαφέρον	Σχέσεις δύναμης	Νομιμοποίηση	Σχέσεις φύλων	κυβέρνηση
Διαφορετικό ενδιαφέρον	Πολιτική αλλαγή	Εκλογική διαδικασία	Διεθνείς σχέσεις	οργανωτική δομή κομμάτων
Ψυχολογία				
Κοινό ενδιαφέρον	Διαπροσωπικές σχέσεις	Διαδικασίες ανάπτυξης παιδιών	Αλλαγές στάσεων	ψυχιατρική
Διαφορετικό ενδιαφέρον	Συμπεριφορά ατομικής ανάπτυξης	Νοητική εξέλιξη παιδιού	αισθήσεις	-----
Κοινωνική Εργασία				
Κοινό ενδιαφέρον	Σχέσεις πελάτη-λειτουργίας	Υπηρεσίες φροντίδας στην κοινότητα	Καταπίεση παιδιών	Προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες
Διαφορετικό ενδιαφέρον	Κοινωνικές λειτουργίες οικογένειας	Ατομική συμβουλευτική	Αλληλεπιδράσεις ομάδων	-----

Η κοινωνική συνοχή στηρίζεται στη σύσφιξη
των κοινωνικών σχέσεων

Που θεμελιώνεται η κοινωνική πολιτική;

- Στα συστατικά στοιχεία της κοινωνικής συνύπαρξης:
- Επαφές-σχέσεις-ανταλλαγές-αλληλεπιδράσεις-προσδοκίες-πρότυπα-συμπεριφοράς-κανόνες-ρόλοι-υποχρεώσεις-δικαιώματα

- Συνοχή
- Αμοιβαιότητα
- Αλληλεγγύη

Η αμοιβαιότητα αποτελεί απαραίτητο στοιχείο της κοινωνικής συνύπαρξης και της αλληλεγγύης

Δύο βασικά είδη αμοιβαιότητας

- Άμεση αμοιβαιότητα (άμεση ανταλλαγή)
- Έμμεση αμοιβαιότητα(γενικευμένη ανταλλαγή στη βάση του συγκριτικού πλεονεκτήματος και του καταμερισμού εργασίας)
- Η αμοιβαιότητα στηρίζεται στο κοινό συμφέρον
(π.χ. το δίλλημα του φυλακισμένου και ο λαθρεπιβάτης)
- Το κοινό συμφέρον συγκρούεται με το ατομικό συμφέρον;
(R. Titmuss: The gift relationship)

Η κοινωνική αλληλεγγύη συναρτάται με τους τρόπους αντίληψης των κοινωνικών προβλημάτων και ικανοποίησης των αναγκών που προκαλούνται από αυτά

- Οι ανάγκες δεν ταυτίζονται με τα προβλήματα
- Οι ανάγκες δεν ταυτίζονται με τις επιθυμίες
- Είναι πάντοτε υποκειμενικές οι ανάγκες;

Διαστάσεις αναγκών

- Ποιοτική
- Ποσοτική
- Ελαστικότητα(συνθήκες διαβίωσης, κοινωνικό-πολιτικό περιβάλλον, διαθέσιμοι πόροι και τεχνολογία)

Η Πυραμίδα των ανθρώπινων αναγκών κατά Maslow Ab (1908-1970) σε πέντε επίπεδα

Υπάρχουν πανανθρώπινες αντικειμενικές ανάγκες;

- Σύμφωνα με τους Ian Gough & Len Doyal οι ανάγκες των ανθρώπων είναι αντικειμενικές:
- Πρωτεύουσες ανάγκες:
  - Αυτοπροσδιορισμός
  - Φυσική και πνευματική ευεξία
- Δευτερεύουσες ανάγκες: όσες είναι απαραίτητες για την ικανοποίηση των πρωτευουσών αναγκών
  - Εκπαίδευση
  - Υγεία
  - Διατροφή
  - Κατοικία
  - Ασφάλεια
  - Εργασία

Οι ανάγκες αλλάζουν ανάλογα:

- Με τον κύκλο ζωής (ηλικία-σχέση με εργασία).
- Τους περιορισμούς που έχουμε για την άσκηση δραστηριοτήτων(π.χ. ασθένεια-ατύχημα).
- Τους κοινωνικούς, φυσικούς και πολιτικούς κινδύνους και την ευάλωτη θέση των ατόμων απέναντί τους.

Σύμφωνα με τον Hartley Dean, οι ανάγκες των ανθρώπων από την οπτική της κοινωνικής πολιτικής μπορούν να διακριθούν σε:

- Περιστασιακές ανάγκες(καθορίζονται από τις μεταβολές στις συνθήκες).
- Ιδιαίτερες ανάγκες (λαμβάνουν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ανθρώπων π.χ. αναπηρία).
- Συνηθισμένες-Κοινές ανάγκες(ανάγκες που έχουν όλοι οι άνθρωποι).
- Καθολικές ανάγκες (πανανθρώπινα δικαιώματα).

Βασικοί μηχανισμοί ικανοποίησης των αναγκών

- Ατομική δραστηριότητα(π.χ. εργασία)
- Οικογένεια- συγγενείς-φίλοι
- Αγορά
- Μη-κυβερνητικές και φιλανθρωπικές οργανώσεις
- Κράτος και κρατικοί φορείς

Τα δικαιώματα και ειδικότερα τα κοινωνικά δικαιώματα αποτελούν θεμελιώδες σημείο αναφοράς για την κοινωνική πολιτική και τον προσδιορισμό των αναγκών των ανθρώπων

- Τα κοινωνικά δικαιώματα προϋποθέτουν τη θετική δράση του κράτους και των συλλογικών φορέων
- Τα κοινωνικά δικαιώματα προϋποθέτουν την κοινωνική συμμετοχή
- Τα κοινωνικά δικαιώματα δεν αναφέρονται μόνο στην ιδιότητα του πολίτη αλλά κυρίως σε αυτή του ανθρώπου ή/και του κατοίκου.
- T.H. Marshal:
  - Ατομικά(αστικά δικαιώματα)
  - Πολιτικά Δικαιώματα
  - Κοινωνικά δικαιώματα

Η κοινωνική πολιτική είναι πολυδιάστατη και ευρεία σύμφωνα με τον R. Titmuss. Περιλαμβάνει: (1)

- 1. Την ανάλυση και περιγραφή της διαμόρφωσης πολιτικών και των επιπτώσεών τους (επιδιωκόμενες και μη-επιδιωκόμενες)
- 2. Τη μελέτη της δομής, της λειτουργίας, της οργάνωσης, του σχεδιασμού και των διοικητικών διαδικασιών των θεσμών και φορέων κοινωνικής πολιτικής (ιστορικά ή και συγκριτικά).
- 3. Τη μελέτη των κοινωνικών αναγκών και προβλημάτων, της πρόσβασης, της χρησιμότητας, των προτύπων και των αποτελεσμάτων των υπηρεσιών(στην αλληλεπίδρασή τους).
- 4. Την ανάλυση της φύσης, των χαρακτηριστικών και της κατανομής του κοινωνικού κόστους και των στερήσεων.

Η κοινωνική πολιτική είναι πολυδιάστατη και ευρεία σύμφωνα με τον R. Titmuss. Περιλαμβάνει: (2)

- 5. Τη ανάλυση των διανεμητικών και αναδιανεμητικών προτύπων, των διαθέσιμων πόρων(διαχρονικά) και των επιπτώσεών τους στις κοινωνικές υπηρεσίες.
- 6. Τη μελέτη των ρόλων και των λειτουργιών των εκπροσώπων, των επαγγελματιών και των διοικητικών στελεχών και των επιδόσεών των θεσμών κοινωνικής πολιτικής.
- 7. Τη μελέτη των κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών και των χρηστών των κοινωνικών υπηρεσιών.
- 8. Τη μελέτη του ρόλου της κυβέρνησης(κεντρική και τοπική) ως μηχανισμών διανομής και αναδιανομής αξιών και δικαιωμάτων αναφορικά με την κοινωνικής ιδιοκτησία.

Κύρια πεδία μελέτης της κοινωνικής πολιτικής (Paul Spicker)

- Η πολιτική και διοικητική πρακτική στη διοίκηση της υγείας, της κοινωνικής ασφάλισης, της εκπαίδευσης, των υπηρεσιών απασχόλησης, της κοινωνικής φροντίδας και τη διαχείριση της κατοικίας
- Οι συνθήκες στις οποίες είναι πιθανό να εξασθενήσει η κοινωνική ευημερία, περιλαμβανομένης της ανικανότητας, της ανεργίας, της ψυχικής ασθένειας, της νοητικής ανικανότητας και των γηρατειών
- Κοινωνικά προβλήματα όπως είναι το έγκλημα, η εξάρτηση και η ρήξη του οικογενειακού δεσμού.
- Θέματα που συνδέονται με την κοινωνική μειονεξία, περιλαμβανομένης της διάστασης της φυλής, του φύλου και της φτώχειας.
- Το εύρος της συλλογικής κοινωνικής απόκρισης σε αυτές τις συνθήκες.

Κύρια πεδία της κοινωνικής πολιτικής	Δευτερεύοντα πεδία της κοινωνικής πολιτικής
Κοινωνική ασφάλιση	Απασχόληση
Υγεία	Ενταξη/επανεένταξη ευάλωτων ομάδων ή ομάδων με παραβατικές συμπεριφορές (π.χ. αποφυλακισμένοι)
Κατοικία	Προστασία περιβάλλοντος
Κοινωνική εργασία	Ύδρευση/ αποχέτευση δημόσια υγιεινή
Εκπαίδευση	

Επίπεδα άσκησης της κοινωνικής πολιτικής

- Τοπικό επίπεδο (κοινότητα και δήμος)
- Περιφερειακό επίπεδο(Περιφερειακή διοίκηση)
- Κεντρικό(Εθνικό) επίπεδο(εθνική κυβέρνηση)
- Υπερεθνικό επίπεδο:
  - Διεθνείς οργανισμοί (ΟΗΕ-ΔΟΕ-ΠΟΥ-ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ- ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ)
  - Διεθνείς μη-κυβερνητικές οργανώσεις (Γιατροί χωρίς σύνορα, Διεθνής Ερυθρός Σταυρός, Διεθνής Αμνηστία)
  - Διακρατικοί συνασπισμοί (Ευρωπαϊκή Ένωση)

Βασικές οπτικές αντιμετώπισης της κοινωνικής πολιτικής

- Η κοινωνική πολιτική ως μέσο επίτευξης της ευημερίας
- Η κοινωνική πολιτική από την οπτική του κινδύνου
- Η κοινωνική πολιτική από την οπτική της κοινωνικής αλλαγής
- Η κοινωνική πολιτική ως παρέμβαση στην κοινωνική αναπαραγωγή
- Η κοινωνική πολιτική από την οπτική των σχέσεων εξουσίας και του κυρίαρχου λόγου.
- Η κοινωνική πολιτική από την οπτική της ανάπτυξης

Η κοινωνική πολιτική ως μέσο επίτευξης της ευημερίας

- Η ευζωία αποτελεί την επίσημη επιδίωξη πολλών σύγχρονων κρατών και κυβερνήσεων
- Η ευζωία συνδέεται με την ευημερία και το επίπεδο ικανοποίησης των αναγκών των ανθρώπων αλλά δεν εξαντλείται σε αυτή.
- Η κοινωνική ευημερία δεν μπορεί να απομονωθεί από το πλαίσιο της άσκησής της το οποίο διαμορφώνεται με τη σειρά του από το ευρύτερο ιστορικό, πολιτισμικό και κοινωνικό πλαίσιο
- Η κοινωνική ευημερία προϋποθέτει την ανάπτυξη μηχανισμών αναδιανομής του πλούτου στις κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από άνισες οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις, φτώχεια ή και αποκλεισμό
- Προϋποθέτει επίσης εκτεταμένα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής και τη διασύνδεση των αναγκών με τα κοινωνικά δικαιώματα ως βάση ανάπτυξης και στόχευσής τους.

Η κοινωνική πολιτική από την οπτική του κινδύνου 1

- Οι σύγχρονοι άνθρωποι αντιμετωπίζουν απρόβλεπτους κινδύνους στο ατομικό επίπεδο που μπορεί να είναι προβλέψιμοι στο συλλογικό επίπεδο:
  - ανεργία,
  - ασθένεια,
  - ατυχήματα,
  - θάνατος,
  - γήρανση
- Βασικός στόχος της κοινωνικής πολιτικής είναι οι αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων των παραπάνω κινδύνων στα άτομα και τους οικείους τους ώστε να μην επιβαρύνεται η ικανοποίηση των αναγκών τους αλλά και η διαβίωσή τους.
- Βασικός μηχανισμός κοινωνικής προστασίας των ατόμων από τους κινδύνους είναι ο μηχανισμός της κοινωνικής ασφάλισης

Η κοινωνική πολιτική από την οπτική του κινδύνου 2

- Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης βασίζεται στη δυνατότητα πρόβλεψης των πιθανοτήτων διακινδύνευσης με την αξιοποίηση της στατιστικής και της δημογραφίας.
- Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης θεμελιώνεται στην προϋπόθεση ότι αυτοί που υφίσταται πραγματικά τον κίνδυνο είναι πάντοτε λιγότεροι από αυτούς που πιθανολογείται ότι κινδυνεύουν να τον υποστούν.
- Βασικές αδυναμίες του μηχανισμού της κοινωνικής ασφάλισης:
- «Το φαινόμενο του λαθρεπιβάτη» (Mancur Olson-1971, The logic of collective action).
- Οι νέοι κίνδυνοι που απειλούν τις σύγχρονες κοινωνίες δεν είναι πλέον «προβλέψιμοι»: φυσικές καταστροφές-τρομοκρατία-ανεργία-περιβάλλον-πόλεμοι
- Για την αντιμετώπιση των «νέων κοινωνικών κινδύνων» η κοινωνική πολιτική προσανατολίζεται προς την ενδυνάμωση των ατόμων και των κοινωνικών θεσμών.

Η κοινωνική πολιτική από την οπτική της κοινωνικής αλλαγής. Μία αμφιλεγόμενη σχέση

- Η κοινωνική πολιτική ενδέχεται να παρεμποδίσει την κοινωνική αλλαγή μετριάζοντας τις αντιδράσεις των ανθρώπων απέναντι σε μία κατάσταση που επιδεινώνει την κοινωνική τους θέση και προοπτική.
- Η κοινωνική πολιτική ενδέχεται να διευκολύνει την κοινωνική αλλαγή διότι επιτρέπει στους ανθρώπους που θίγονται από αυτή να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες και τα προβλήματα που τους προκαλεί αυτή η αλλαγή.
- Η κοινωνική πολιτική δεν επιτυγχάνει την κοινωνική αλλαγή ούτε την επιδιώκει.
- Η κοινωνική πολιτική αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για την «κοινωνιακή αλλαγή» (Zsuzsa. Ferge).

Η κοινωνική πολιτική ως παρέμβαση στην κοινωνική αναπαραγωγή

- Η κοινωνική πολιτική παρεμβαίνει με τα προγράμματα και τις ρυθμιστικές παρεμβάσεις στη διαδικασία:
  - Της βιολογικής αναπαραγωγής
  - Της αναπαραγωγής των κοινωνικών σχέσεων και θεσμών
  - Της αναπαραγωγής των ιδεολογικών και αξιακών «σταθερών» του υφιστάμενου κοινωνικού συστήματος.
  - Της αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης
  - Της αναπαραγωγής των σχέσεων κεφαλαίου και εργασίας και τη διασφάλιση της κερδοφορίας του κεφαλαίου

Η κοινωνική πολιτική από την οπτική των σχέσεων εξουσίας και του κυρίαρχου λόγου

- Η κοινωνική πολιτική συμβάλει στον έλεγχο της συμπεριφοράς των ατόμων, την πειθάρχησή τους και την διασφάλιση της εξουσίας μέσω:
  - Της απορρόφησης των κοινωνικών τριγμών που δημιουργούν οι δραστηριότητες αυτών που ασκούν την εξουσία.
  - Της «κοινωνικής κατασκευής» των αναξιοπαθούντων.
  - Της ιδεολογικής περιτύλιξης των «ευάλωτων και ευπαθών ομάδων» ανάλογα με τις πολιτικές της επιλογές και στρατηγικές

Η κοινωνική πολιτική από την οπτική της ανάπτυξης

- Η κοινωνική πολιτική δεν αποτελεί «βάρος και εμπόδιο» για την οικονομική μεγέθυνση και την ανάπτυξη αλλά βασική προϋπόθεση της (Πρόγραμμα των Ενωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη).
- Η κοινωνική πολιτική αποτελεί επένδυση και όχι δαπάνη(Th. Schultz, Garry Becker-G. Esping-Andersen).
- Θεωρία ανθρώπινου κεφαλαίου (γνώσεις-δεξιότητες(εκπαίδευση)- καλή φυσική κατάσταση(πολιτικές υγείας).
- Θεωρία κοινωνικού κεφαλαίου και ενδυνάμωσης.

Βασικά πρότυπα κοινωνικής πολιτικής

- Υπολειμματικό πρότυπο
- Θεσμικό ή αναδιανεμητικό
- Βιομηχανικής επίδοσης
- Πλουραλιστικό

Το υπολειμματικό πρότυπο κοινωνικής πολιτικής

- Περιορισμένη κρατική παρέμβαση
- Ατομοκεντρική προσέγγιση στην αντιμετώπιση των αναγκών
- Κοινωνική πολιτική ως «ελάχιστο δίκτυ ασφαλείας»
- Επιλεκτική κάλυψη αναγκών επικεντρωμένη κυρίως στους ενδεείς
- Εκφράζει κυρίως φιλελεύθερες και νεοφιλελεύθερες πολιτικές αντιλήψεις

Το θεσμικό ή αναδιανεμητικό πρότυπο κοινωνικής πολιτικής

- Έμφαση στα κοινωνικά δικαιώματα
- Συλλογική προσέγγιση στην αντιμετώπιση αναγκών
- Καθολική κάλυψη αναγκών
- Αναδιανομή πλούτου και ευκαιριών μέσω κρατικών παρεμβάσεων
- Εκφράζει τις σοσιαλδημοκρατικές απόψεις της σταδιακής μετάβασης στη σοσιαλιστική κοινωνία

Πρότυπο βιομηχανικής επίδοσης

- Στηρίζεται στην κοινωνική προστασία που παρέχει η επιχείρηση
- Οι παροχές εξαρτώνται από την πορεία της επιχείρησης όπου εργάζεται ο εργαζόμενος.
- Περιορισμένος ρόλος του κράτους

Πλουραλιστικό ή μεικτό πρότυπο

- Αναπτύχθηκε ως απάντηση στο δίλλημα δημόσιες ή ιδιωτικές κοινωνικές παροχές;
- Επιδιώκει το συμπληρωματικό ρόλο δημόσιου-ιδιωτικού και εθελοντικού τομέα
- Αντιμετωπίζει τη συνολική κοινωνική προστασία ως συνολικό άθροισμα των παροχών από τους επιμέρους θεσμούς κοινωνικών παροχών
- Εκφράζει κυρίως τη νέα σοσιαλδημοκρατική αντίληψη

Βασικές ιδεολογικές και πολιτικές προσεγγίσεις της κοινωνικής πολιτικής

- Σοσιαλδημοκρατική προσέγγιση
- (Νέο)-φιλελεύθερη
- Μαρξιστική
- Φεμινιστικές
- Προσεγγίσεις κοινωνικών κινημάτων

Σοσιαλδημοκρατική προσέγγιση της κοινωνικής πολιτικής

- Η λειτουργία της αγοράς προκαλεί ανισότητες και κοινωνικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με την κοινωνική πολιτική
- Εξελικτική αντίληψη για την κοινωνική αλλαγή με κατάλληλη αξιοποίηση της επιστημονικής γνώσης και των ειδικών
- Το κράτος είναι ουδέτερος παρατηρητής και συλλογικός ρυθμιστής
- Συλλογική/δημόσια παρέμβαση για την κάλυψη κοινωνικών αναγκών κυρίως μέσω κρατικών υπηρεσιών
- Μετά το 1995(κυρίως) υιοθετεί το πλουραλιστικό πρότυπο κοινωνικής πολιτικής και την οπτική της κοινωνικής επένδυσης

Νέο-φιλελεύθερη προσέγγιση

- Αφετηρία προβληματισμού το άτομο και η υποστήριξη της ελεύθερης πρωτοβουλίας του
- Πρωτοκαθεδρία της αγοράς που συνεπικουρείται από ανεπίσημα δίκτυα φροντίδας (συγγενείς-φίλοι-γείτονες)
- Βασικός μηχανισμός κοινωνικής πολιτικής ο εθελοντικός τομέας
- Το κράτος ευημερίας είναι πολυδάπανος, σπάταλος και γραφειοκρατικός μηχανισμός που καταπιέζει την ελευθερία και διαβρώνει τις αξίες της εργασίας, της πρωτοβουλίας και της προσωπικής ανάπτυξης
- Η κοινωνική αρωγή θα πρέπει να είναι η ελάχιστη δυνατή και κατά κανόνα, μόνο, σε περιπτώσεις διαρθρωτικών αλλαγών
- Προώθηση της ισότητας ευκαιριών και όχι των αποτελεσμάτων.

Μαρξιστικές προσεγγίσεις

- Αναπτύχθηκαν κυρίως στη δεκαετία του 1980 επικεντρωνόμενες στην κριτική του καπιταλιστικού κράτους ως μηχανισμού ταξικής κυριαρχίας
- Ασχολείται με την ανάλυση του κράτους πρόνοιας ως μηχανισμού αναπαραγωγής των κυρίαρχων ταξικών σχέσεων και αποτέλεσμα της ταξικής πάλης
- Η ευημερία των πολιτών δεν μπορεί να επιτευχθεί όσο παραμένουν άθικτες οι σχέσεις εκμετάλλευσης του καπιταλισμού
- Η κοινωνική πολιτική είναι μηχανισμός άντλησης της συναίνεσης των εργαζόμενων τάξεων στο κυρίαρχο καθεστώς συσσώρευσης του κεφαλαίου και αναπαραγωγής της μισθωτής σχέσης με τη διασφάλιση της εργατικής δύναμης και της διαθεσιμότητας προς εργασία του εφεδρικού εργατικού δυναμικού.

Φεμινιστικές προσεγγίσεις

- Αναπτύχθηκαν μετά τη δεκαετία του 1980 τονίζοντας τη σημασία του φύλου στην κοινωνική πολιτική
- Υποδεέστερες θέσεις απασχόλησης των γυναικών στις κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες φροντίδας .
- Οι φεμινιστικές προσεγγίσεις τέμνονται από τις βασικές πολιτικές προσεγγίσεις
- Φιλελεύθερος φεμινισμός
  - Ισότητα ευκαιριών
  - Συμμετοχή γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων
  - Παροχή υπηρεσιών διευκόλυνσης του ανταγωνισμού στην αγορά με τους άνδρες
- Σοσιαλδημοκρατικός φεμινισμός
  - Ανάγκη μέτρων κοινωνικής προστασίας και διευκόλυνσης της γυναίκας στην άσκηση των διαφορετικών της ρόλων σήμερα (άδειες, αμοιβές, επιδόματα).
  - Γυναίκα=σύζυγος-μητέρα-εργαζόμενη
- Μαρξιστικός φεμινισμός
  - Η εργασία των γυναικών στο νοικοκυριό και την οικογένεια είναι καθοριστική για την αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης και την εκμετάλλευση της από το κεφάλαιο
  - Στενή σύνδεση πατριαρχικών και καπιταλιστικών σχέσεων
  - Ταξική διάσταση της καταπίεσης των γυναικών
- Ανεξάρτητος φεμινισμός
  - Έμφαση στις πατριαρχικές σχέσεις καταπίεσης και στην ενδοοικογενειακή εκμετάλλευση
  - Τονίζει την ανάγκη ανάπτυξης κέντρων υποστήριξης των γυναικών

Προσεγγίσεις των νέων κοινωνικών κινημάτων

- Το οικολογικό κίνημα τονίζει τις αντιφάσεις του κυρίαρχου αναπτυξιακού προτύπου και τα κοινωνικά προβλήματα που αυτό προκαλεί καταδεικνύοντας τη διάσταση της αειφορίας και στην κοινωνική πολιτική
- Το αντιρατσιστικό κίνημα καταγγέλλει τις ρατσιστικές πρακτικές των υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής
- Τα κινήματα των χρηστών κοινωνικών υπηρεσιών (π.χ. αναπήρων) τονίζουν τα δικαιώματα και την ανάγκη ανακατασκευής των κοινωνικών ταυτοτήτων τους στη διαμόρφωση των οποίων συμβάλει ο τρόπος άσκησης της κοινωνικής πολιτικής.

Η συμβολή της οικογένειας στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής

- Η οικογένεια αποτελεί το βασικό κύτταρο της κοινωνικής συνύπαρξης ανεξαρτήτως της μορφής της.
- Στο θεσμό της οικογένειας στηρίζονται σχέσεις αλληλεγγύης, υποστήριξης και δέσμευσης και συν-ευθύνης.
- Βασικές κοινωνικές λειτουργίες της οικογένειας:
  - Ανατροφή και κοινωνικοποίηση παιδιών
  - Φροντίδα ανήμπορων μελών (π.χ. ανάπηροι- ασθενείς)
  - Φροντίδα ηλικιωμένων
  - Διασφάλιση κοινωνικής συνοχής
- Η οικογένεια είναι ο βασικός μηχανισμός άσκησης «άτυπης κοινωνικής» πολιτικής που άλλοτε συμπληρώνει και άλλοτε υποκαθιστά την κρατική κοινωνική πολιτική.
- Η οικογένεια ενδέχεται να δημιουργεί σχέσεις εξουσίας και εξάρτησης για κάποια μέλη (π.χ. αποδέκτες φροντίδας και σε όσους αναλαμβάνουν το ρόλο του «φροντιστή»)(κατά κανόνα γυναίκες)
- Αναδεικνύονται ζητήματα γύρω από την ανεξαρτησία του ατόμου από τα ισχυρότερα μέλη του οικογενειακού δεσμού.

Η συμβολή του εθελοντικού τομέα στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής

- Ο εθελοντικός τομέας αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής πολιτικής
- Προηγείται του κράτους ευημερίας
- Συνδέεται με τη φιλανθρωπία και τον αλτρουισμό
- Περιλαμβάνει μεγάλο εύρος οργανώσεων
- Παρέχει ποικίλες υπηρεσίες για κάλυψη βασικών αναγκών
- Αναδεικνύει τα προβλήματα και τις ανάγκες των πλέον ευάλωτων τμημάτων του πληθυσμού (π.χ. άστεγοι, ανασφάλιστοι, χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών)
- Υπερασπίζεται τα δικαιώματα των αδύναμων και ευάλωτων (π.χ. μετανάστες, πρόσφυγες)
- Αντιμετωπίζει προβλήματα διασφάλισης ενιαίων κριτηρίων στις κοινωνικές παροχές.
- Μεγάλες ελλείψεις εξαιτίας των χρηματοδοτικών αδυναμιών.
- Πολλές φορές επικρατεί η λογική της υποκατάστασης της κρατικής κοινωνικής πολιτικής

Βασικά στάδια ανάπτυξης του κράτους ευημερίας σύμφωνα με τους Flora and Heidenheimer

- Φάση πειραματισμού (1870-1920)
  - Εκβιομηχάνιση
  - Πολιτικές καινοτομίες
  - Σταδιακή εισαγωγή μέτρων κοινωνικής ασφάλισης
- Φάση παγίωσης (1930-1940)
  - Παγίωση και καταπίεση
  - Ολοκληρωτικοί πόλεμοι
  - Συναίνεση στην ανάγκη αναδόμησης
- Φάση επέκτασης
  - Αναδόμηση
  - Διαρκής οικονομική μεγέθυνση
  - Πλήρης απασχόληση με αυξανόμενες προσδοκίες
  - Ανταγωνισμός για την ανακατανομή του αυξανόμενου πλούτου
- Φάση αναμόρφωσης (1970 κι έπειτα με τομή το 1995 (δημιουργία ΠΟΕ)
  - Κάμψη-ύφεση
  - Πληθωρισμός
  - Πολιτική δυσαρέσκεια
  - Ανακοπή επέκτασης κράτους πρόνοιας και ανάδειξη νέας δεξιάς.